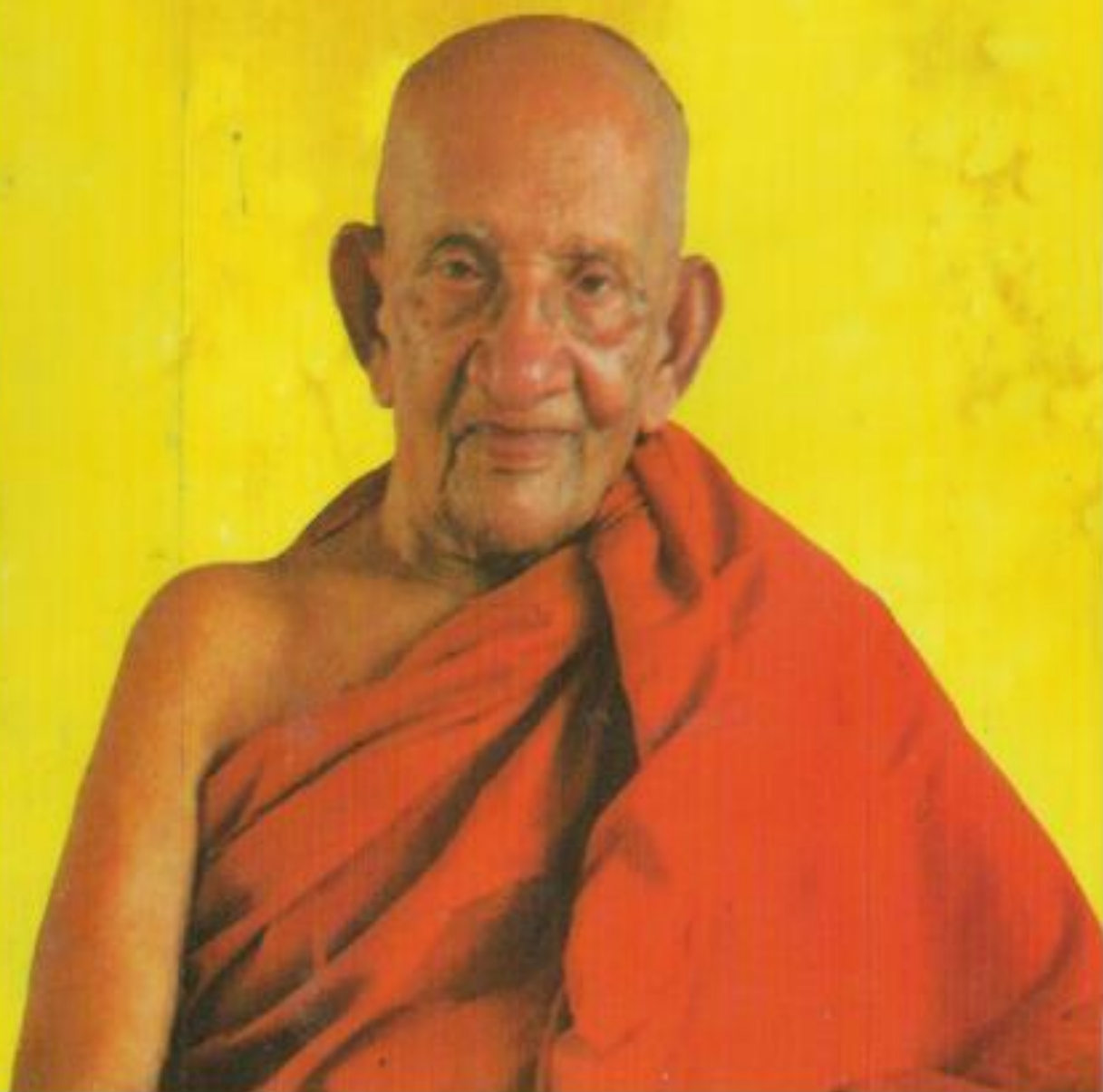

බුදුබව පහත
බලන්නෝගොඩ ආනන්ද මෛත්‍රෙය
මහනාහිමි

ඉත්තූපාන ධම්මාලංකාර හිමි

බුරුමයේ ජට්ඨ මහා සංගායනාවට සහභාගිවන්නට ලැබීම වාසනාවක්

“1935 දී ආනන්දයෙන් ඉවත්ව බ්‍රිතාන්‍යයාදි තුමනගොඩ සාංඝික ශ්‍රී සුධර්මාරාමයේදී ශ්‍රී ධර්මානන්ද නමින් නව පිරිවෙනක් මා ආරම්භ කළා. එහි එය ආරම්භ කළේ වෙන තැනක් හදා ගන්නා තුරුයි. ඊක කලකට පසුව එය මිරිස්වත්තට ගෙන ගියා. මගේ ප්‍රාවාසයන් වහන්සේගේ නමිනුයි එය ආරම්භ කළේ. පිරිවෙනට බොහෝ ශිෂ්‍යයන් එන්න පටන් ගත්තා. රජයේ අනුමත නොවූ නවක පිරිවෙනක් නිසා රත්වත්තේ දිසාව මැතිතුමා, සිරිල් එල්ලාවල නීතිඥ තුමා, හරමානිස් මුදලාලි මහත්මා මගේ කිට්ටු ඥාතිවරියක වූ රත්මැණිමත් උපාසිකාව, කිට්ටු ඥාතිවරයකු වූ මිරිස්වත්තේ කනකරත්ත මහත්මා ආදී ගිහි පින්වතුන්ගේ ද, බ්‍රිතාන්‍යයාදි පන්සලේ අධිපති ගනුල්පිටියේ සුමංගල මහානායක ස්වාමීන්ද්‍රයන් වහන්සේගේ ද, මහවලතැන්නේ ඒහාරාධිපතිව වැඩවිසූ බිච්චේ සුමංගල නාහිමියන්ගේ ද ගල්ලාල්ලේ පන්සලේ අධිපතිව වැඩ සිටි මහවලතැන්නේ ජේමානන්ද හාමුදුරුවන්ගේද ආධාර උපකාර නිසා පිරිවෙන ලේසියෙන් පවත්වා ගෙන යන්න පුළුවන් වුණා. රජයේ ආධාරයක් නොමැතිව පැවැත්වූ බැවින් මට නිදහස්ව තිවහල්ව දිගටම හොදින් පිරිවෙන පවත්වා ගෙන යාමට හැකි වුණා. අන්තිමේදී බොහෝදෙනාගේ ඉල්ලීම පිට රජයේ අනුමත පිරිවෙනක් බවට පත් කළා. මේ පිරිවෙන පැවැත්වීමේදී උප ප්‍රධානාවාසීවූ ගැටආරච්චේ ධම්මරතන කෙරුවන්ගේ පූර්ණ සහයෝගය ද ලැබුණා.”

“විද්‍යාදය විශ්ව විද්‍යාලයට මා සම්බන්ධ වන තෙක් පිරිවෙතේ කටයුතුවල නිරත වුණා. පසු කාලෙක පිරිවෙතේ කටයුතු කිරීමේදී මට සහයෝගය දුන්න වැලිගෙපොළ ගෞරවුරුති නැමැති මගේ ශිෂ්‍ය නම එකදහස් නවසිය පනස් පහ වර්ෂයේදී අපවත් වුණා. පිරිවෙනට මහා ලොකු පාඩුවක් එයින් සිදු වුණා. නමුත් අනික් ගුරුවරුන්ගේ සහයෝගය ඇතිව මා පිරිවෙන පවත්වා ගෙන ගියා. ආරම්භයේදී මගේ ද ශිෂ්‍යයකුට සිටි කළුල්ඇල්ලේ ආනන්දසාගර (කේසස්) කලක් පිරිවෙතේ ගුරුවරයකුට සිටියා. එය මිරිස්වත්තට ගෙන ගියායින් පසු සිටි ආචාර්යවරු අතර ගැටඅරළුවේ ධම්මරතන, උඩුවහවර ජිනානන්ද, දෙණගම නාගර්ජුන යන තෙරුන් වහන්සේලා විශේෂයි. මා විද්‍යාදයට යන්නට පෙරාතුවම ඒ හුඟ දෙනකු පිරිවෙතෙන් අස්වෙලා තම තමන්ගේ ආරාමවල කටයුතුවලට ගියා. ආනන්දසාගර උපසම්පදාවෙන් මගේත් ශිෂ්‍යයෙක්. පස්සේ උපැවිදි වුණා. සාගර පලන්සුරිය නමින් දේශපාලනයට සම්බන්ධ වුණා.”

“1955 දී බුරුම රටේ පැවැත් වූ හයවෙනි ධර්ම සංභායනාව පිළිබඳව නායක භාමුදුරුවන්ගෙන් විස්තර දැනගන්න මා කැමතියි.”

“බුරුමයෙන් ලැබුණ ආරාධනාවක් අනුව එහි පැවැත්වූ ජර්ධ මහා සංභායනාවට සහභාගි වන්නට ලැබීම මගේ ජීවිතයේ ඉතා වැදගත් අවස්ථාවක් කොට සලකනවා. ත්‍රිපිටක ශෝධක මණ්ඩලයේ කටයුතු සඳහා වසින්න කියලයි බුරුමයෙන් ආරාධනාව ලැබුණේ. පරවාහාර වර්ණයා භාමුදුරුවෝත්, වැලිවිටියේ ශ්‍රී සෝරත නායක ස්ථවිරතුමාත්, මිරිස්සේ ගුණසිරි ස්ථවිරයන් වහන්සේත් මාත් යන හතර නම තමයි ඒ ගමනට සහභාගි වූයේ. අප හතර නම කොළඹින් පිටත් වෙලා කල්කටාවට ගිහිල්ලා එතන ඉදන් ගුවන් නැවින් රැන්ගුන් නුවරට ගියා. එහිදී අප හතර වුණේ ශාසනයේනා කියන භාවනා මධ්‍යස්ථානයේ. සංභායනාව සඳහා පැදු ගොඩනැගිලි වැඩ අවසන් නොවී තිබුණ නිසයි එතන හතර වෙන්නට සිද්ධ වුණේ.”

“ත්‍රිපිටකය කොටස් තුන්සියකට බෙදලා මණ්ඩල තුන්සියකට පවරලා තිබුණා. එක මණ්ඩලයකට පස්නම බැගින් සිටියා. සියල්ලෝම උගත් බුරුම භක්ෂුන් වහන්සේලා. උන්වහන්සේලා ඉද්ධ කරලා එවන පිටපත් අවසාන කොමිටියෙන් තවත් සකස් කරලා මුද්‍රණයට යවනවා. ඒ අවසාන ශෝධක මණ්ඩලයට

ලංකාවෙන් පත්වෙලා හිටියේ පොල්වත්තේ බුද්ධදත්ත මහානායක ස්වාමීන්ද්‍රයන් වහන්සේයි. මාස කීපයක්ම ඒ කොමිටියේ වැඩ කළ නිසා උන්වහන්සේ ලංකාවට ඊමට සුදානම් වුණා. මේ නිසා ලංකාව වෙනුවෙන් ඒ අවසාන ශෝධක මණ්ඩලයට මා පත්කර ගත්තා."

"මාස දහයක් විතර මා ඒ මණ්ඩලයේ වැඩ කළා. ඒ අවසාන ශෝධක මණ්ඩලයේ විසුද්ධාභිවංශ ස්ථවිරයන් වහන්සේත්, මහාපී සියාඬෝ ස්ථවිරයන් වහන්සේත්, තවත් දෙනමකුත් මාත් කටයුතු කළා. මේ කොමිටියේදී අප මක්කෝම සාකච්ඡා කළේ පාලී භාෂාවෙන්. මෙහිදී ලංකාවෙන් සියමේත් පාලී පිටපත්වලට ශෝධක මණ්ඩලය වැඩි සැලකිල්ලක් දක්වූ බව පෙනුණා."

1955 දී බුරුම රටේ පැවැත්වූ මෙය හෝ සංගායනාවට සහභාගි වූ ලාංඡික හා විදේශීය ශිෂ්ටරූත් පිරිසක්. එමේ සිට දෙවැන්නා මහනාහිමියන් වහන්සේයි.

"බොහෝ පෙර ලංකාවෙන් බුරුමයට උපසම්පදාව ගෙන යද්දී ඡ්ඡපද (ඡ්ඡපට) තෙරුන් ප්‍රධාන සංඝයා ලංකාවේ පුස්තකාල පොත්වලින් පිටපත් කරගෙන ගිය පෙළ අවුවා ඊකා ආදියෙහි යම් යම් වැරදි සිදුවී ඇති බව අපට මෙහිදී පෙනුණා. බුරුමයේ මින්ඩුන්මින් රජුගේ කාලයේදී ත්‍රිපිටක සංගායනාවක් කරලා ඒවා කිරිගරුඩ ගල්වල කෙටෙව්වා. ඒවා අදත් හොඳින් ආරක්ෂා වෙලා තියෙනවා. මේ ශෝධනයට ගත්තේ ඒ පිටපත් බව පෙනුණා. ලංකාවෙන් පිටපත් කරගෙන යද්දී සිදු වූ වැරදි ඊසේම තියෙන බවත් අපට පෙනුණා. ඒ නිසා අපේ මේ අවසාන ශෝධනයේදී

ඒ වැරදි පවා ඉවත් කරලා බොහෝ සෙයින් ලංකාවෙන් සියමෙත් තියෙන ක්‍රිපිටක හා සසඳලා තමයි මුද්‍රණයට යැව්වේ.

“මුද්‍රණයෙන් පසුව ඒ පිටපත් සංගායනාවට සහභාගිවන සියලුම තෙරුන් වහන්සේලා අතට පත් කරනවා. අර ශිලාලේඛනගත ක්‍රිපිටකයට අයත් ක්‍රමයට වඩා වෙනස් තැන් දකින්නට ලැබුණාම බුරුම මහතෙරවරුන් හැමවිටම ඒකට විරුද්ධත්වය ප්‍රකාශ කළා. එහෙම අවස්ථාවලදී ඒ ගැන බුරුම ජනාධිපතිතුමාටත්, අගමැතිතුමාටත්, ශාසන අමාත්‍යයාටත් දනුම් දෙනවා. ඒ අනුව අප දෙපක්ෂයම විටින් විට ජනාධිපති මන්දිරයට හෝ අගමැති මන්දිරයට කැඳවූ බව මට මතකයි. මෙහිදී සමහරවිට අපගේ ඇතැම් ශෝධන පිළිබඳව බුරුම නායක තෙරවරුන් සමඟ වාද විවාද පවා කරන්නට සිදු වුණා. ඒ වාද විවාද කරන්නට සිදු වුණේ ඒ ඇත්තත් කතා කරන බුරුම භාෂාවෙන්. අපේ පාඨ ශෝධනයේ ප්‍රමුඛ වූවෝ මහාසී සියාචේරී තෙරණුවෝයි.”

“එක් වතාවක පාරාජිකාපාලියේ වේරඤ්ජා කාණ්ඩයේ එන ‘පත්ථ පත්ථ මූලකං’ (පත පත බැගින් යටපාළු) යන්න ගැන දිගටම විවාදය ගියා. කලින් මුද්‍රිත බුරුම පොත්වලින්, අර ශිලාලේඛන ගත කළ පාරාජිකා කාණ්ඩයේත් තිබුණේ ‘පත්ථ පත්ථ මූලකං’ කියලා. ඒක නිවැරදියි කියලා බුරුම තෙරවරුන් තර්ක කළා. මූලකං කියන එක හරි බවත් ඒ ඇත්තත් තදින්ම කියා සිටියා. මේක නිගමනය කරන්න බැරිම තැනට ආවා. මේ ගැන සාකච්ඡාවට ඌනු මහත්තයාගේ මැදුරට අප කැඳව්වා. එතනදී අගමැති ඌනු මහතා මගේ අදහස විමසුවා. මා එතනදී ආහු වා මට බුරුම භාෂාව කතා කරන්න බැරි නිසා මේකට මා පාලියෙන් උත්තර දෙන්නද කියලා. ඌනු අගමැතිතුමා කීවා අපේ ගබ්ද උච්චාරණය වෙනස් නිසා සමහර විට මා කියන දේ ඒ අයට තේරුම් ගන්න බැරි වෙයි, ඒ අය කියන දේ මට තේරුම් ගන්න බැරි වෙයි. ඒ නිසා මා ඉංග්‍රීසියෙන් අදහස් ඉදිරිපත් කිරීම වඩා සුදුසුයි කියලා. ‘මම වහන්සේ ඉංග්‍රීසියෙන් කියන්න, මම බුරුම බසට පරිවර්තනය කරන්නම්’ කියලත් එතුමා කීවා.”

“මා ඒ වෙලාවේදී මගේ අදහස කීවා. සංස්කෘත ගබ්දකෝශවලින් මා කරුණු පෙන්වුවා. ‘බුදු දහමට සකු පොත් අවශ්‍ය නෑ’ කියලා ඒ තෙරවරුන් කීවා. මා කීවා, පාලි භාෂාව

දඹදිව පැවතී එකක්. ඒ ඉද්ධ මාගධියයි. ඒකේ සහෝදර භාෂා නමයි අර්ධ මාගධි සංස්කෘත සහ ප්‍රාකෘත, ඒ කොයි භාෂාවේත් මූලක යන්න හඳුන්වන්නේ ඒක මුල් වර්ගයක් කියලා. ධාන්‍ය වර්ගයකට මූලක කියලා නමක් නැහැ. හලායුධ කෝෂාදී පැරණි සංස්කෘත ඔබ්බ කෝෂවල පුලාක යන්න අර්ථයන්ට කන්න දෙන ධාන්‍ය වර්ගයක් කියලා තේරුම් කරලා තියෙනවා. පාරාජිකා පාලියේ පුලක කියලා ආවේ ඒ පුලාක කියන එකමයි කියලා මා කීවා. ඒ නිසා මෙහි ඉද්ධ පාඨය 'පත්ථ පත්ථ පුලකං' ඒය යුතුයි කියලා මා අදහස් ඉදිරිපත් කළා. එතනදී බුරුම හිත්සුන් බොහොම කදින් කියා සිටියා 'බුද්ධ ධර්මය ඉද්ධ කිරීමට බමුණන්ගේ පොත්වල පිහිට පතන එක වැරදියි' කියලා."

"බුදුරදුන් වදාළ බන්ධ, ධාතු, ආයතනාදිය පිළිබඳව සංස්කෘත ඔබ්බ කෝෂවල දෙන අර්ථ හෝ ඒවායේ පිහිට නොපැතිය යුතුයි. නමුත් රටේ නොවේ ධාන්‍ය ආදී දෑට වැහැරවූ නම් බුදුරජාණන් වහන්සේ නොහදාපු ඒවා බවත්, ඒවා ඒ කාලයේ ව්‍යවහාර කළ නම් බවත් මා අවධාරණයෙන් කියා සිටියා. ඒ රටේ පැවතුණ මාගධියට සම්බන්ධ භාෂාවල ඒවායේ ඔබ්බ කෝෂවල පිහිට එබඳු දේ ගැන ලබා ගත යුතුම බවත් මා කදින්ම කීවා. මේ අනුව බුරුම මහ තෙරවරුන් ඉදිරිපත් කරන කරුණු පිළිගත නොහැකි බවත් මා නැවත නැවත කියා සිටියා. එහිදී මගේ අදහස් හරි බව බුරුම ජනාධිපතිතුමාත්, අගමැතිතුමාත් ශාසන අමාත්‍යයාත් පිළි ගත්හා. 'පත්ථ පත්ථ පුලකං, කියලා අපේ මණ්ඩලය ඉද්ධකොට යෙදූ ඒ පාඨය එසේම තිබිය යුතුය කියල අන්තිමට තීන්දු වුණා. ඒ වෙලාවේ ඒ බුරුම තෙරවරුන් නිහඬ වුණා. එදා ඒවාදය එයින් අවසන් වුණා."

"මේ අවසාන ගෝධක මණ්ඩලයේ සාකච්ඡාවලදී සම්භවයට ඒ බුරුම තෙරවරුන් මහා ශබ්දනීතියේ මෙසේ තියෙනවා කියලා, තමන්ගේ මතය තහවුරු කිරීමට ශබ්දනීතියේ යෙදුම් බොහෝ ඒම ඉදිරිපත් කළා. එබඳු අවස්ථාවලදී මා කීවා ශබ්දනීති ව්‍යාකරණය කළ ඒ මහා තෙරුන්ට මහා පඬිවරයකු හැටියට අප ගරු කරන බව. එහෙත් උන්වහන්සේ ඇතැම් තැන්වල වැරදි කර ඇති බව මා හිඳිපු කළා. මේ සාකච්ඡාවලදී බුරුමයේ පැදු ශබ්දනීති ව්‍යාකරණයට දොස් කීම ගැන ඒ ඇත්තන්ගේ සිතට විකක් මදි වුණා. මා කීවා ජන්දයෙන් අගතියට නොගොස් අප බුද්ධ චරිතය

පරික්ෂා කළ යුතුයි කියා, අපේ රටේ පැවරියා වූ පළියට හෝ ගුරුවරයා වූ පළියට හෝ වරද එසේ කිරීම නුසුදුසු බවත්, වරදක් කළොත් එය වරදක් වශයෙන් පෙන්වා දීමට අපට මෙයාගේ නීති පුතු බවත් මා පැවසුවා. අප ලබාගෙන තිබෙන අවමෝධය හැන අපේ විමසනය තිබිය යුතු බවද මා පැහැදිලි කර දුන්නා, නිශ්චිත තීරණයක් නැති එක්කෙනා ඒ මේ අතට වැනෙනවා, ඒ නිසා මෙතනදී නිදහසේ කරුණු කියන්න, හිතන්න අප පුරුදු විය යුතු බවත් කියමින් බෙදනීතියේ එක් තැනක වරදක් මා පෙන්වා දුන්නා."

"නව ධාතුව විස්තර කිරීමේදී 'නටනීති නටො, නටොයෙව නාටො, නාටස්ස පුත්තො නාටපුත්තො, නිගණ්ඨොනාට පුත්තො' කියා ඒ බෙදනීති ව්‍යාකරණයේ තියෙනවා. මේ බුරුම පොත්වල තියෙන 'නිගණ්ඨොනාටපුත්තෝ' යන්න එහෙම පිරිනිම වැරදි එකක් බව මා පෙන්වා දුන්නා. එහි ශුද්ධ පාඨය නම් 'නිගණ්ඨොනාටපුත්තො' යනු මහාවීර හෙටත් වර්ධමාන නමින් සිටි නිගණ්ඨොනාටපුත්තයායි. ඥාත නැමැති ලිවිච්චිත්තේ කෘත්‍රිය ගෝත්‍රයට අයත් රාජ කුමාරයෙක් ඔහු. ඒ ඥාත ගෝත්‍රයේ කෘත්‍රියයාගේ පුත්‍රයා නිසා ඥාතපුත්ත කියා ව්‍යවහාර වුණා. එය පාළි පොත්වල නාතපුත්ත නමින් ඇවිත් තියෙනවා, එතුමා නටන්තතුගේ පුතෙක් නොවෙයි. එහෙත් නීති කාරයා එතුමා නටන්තොතුගේ පුතෙකු වශයෙනුයි තෝරලා තියෙන්නේ. මහා බෙදනීති ව්‍යාකරණය කොට්ඨකරම් වැදගත් කොට්ඨකරම් හොඳ එකක් වුවත් ඒ වගේ වැරදි තැන් තැන් වලට ඇතුළත්ව තියෙනවා. ඒ නිසා ඒකේ නිවුණ පළියට අප අන්ධානුකරණයෙන් ඒවා පිළිගන්නට හොඳ නැහැ. එයට වඩා පැරණි වූ කවිව්‍යයන, මොග්ගල්ලායන, ව්‍යාකරණ සහ ඒවාට පරිවාර වශයෙන් ලියූ රූපසිද්ධි, මොග්ගල්ලායන පඤ්චකා ආදී ව්‍යාකරණත් සංසන්දනය කොට බලා තීන්දුවකට පත්විය යුතුයි කියා මා කිව්වා. මගේ කීමට ඒ ඇත්තන් එකඟ වුණා. ඉතින් පොත් ශුද්ධියේදී අප අතර මේ වගේ සාකච්ඡා දිගටම තිබුණා. මේ හැම අවස්තාවකදීම ඒ මණ්ඩලයේ ඇත්තන් මා කෙරෙහි මහත් ප්‍රසාදයකින් තමයි ක්‍රියා කළේ. මට පසුව දනගන්නට ලැබුණා අගමැතිතුමාත්, ජනාධිපතිතුමාත්, ශාසන අමාත්‍යයාත් ඇතුළු අවසන් ශෝධක මණ්ඩලයේ අය මට අග්ගමනා පණ්ඩිත උපාධිය දීමට තීන්දු කළා කියලා."

“සංගායනාවේ පසුබුද්ධිමත් වාරය උගැන්වීම. එයට ඉන්ද්‍රියාව ලංකාව ආදී රටවලින්, ඒ ඒ රටවල විශේෂ පුද්ගලයන් විසින් එවා තිබුණ නිවේදන වැඩි කරියක් තිබුණේ ඉංග්‍රීසි භාෂාවෙන්. ඒ සියල්ලම පාලියට නගලා බුරුම අකුරින් ලිවීමේ කාර්යය මට පැවරුණා. ඒ වැඩෙහි මාස කීපයක් මා යෙදුණා. සංගායනා සභාවට ඉදිරිපත් කළේ ඒ ලියවිලි.”

“පුරාණ සංගායනා අවස්ථාවේදී ලංකාවේ මහ තෙරවරුන් වෙනුවෙන් දේශනය විදේශ්‍යදය පරිචේණාධිපතිව වැඩසිටි බද්දේගම පියරතන නාහිමියන් විසින් කළා. ඒ කතාව කළේ පාලි භාෂාවෙන්. අනතුරුව විද්‍යාලංකාර පරිචේණාධිපතිව වැඩ සිටිය කිරිවත්තුඳුටු වෙහෙර නාහිමියන්ගේ දේශනයයි තිබුණේ. ඒකත් පාලි භාෂාවෙන් කළා. ඔය මට මතක තියෙන හැටියටයි. පසුවදා රාමඤ්ඤ නිකාය වෙනුවෙන් කතාවක් පාලි භාෂාවෙන් කළා. කවුද කියා මට මතක නැහැ. පාලියෙන් හා ඉංග්‍රීසියෙන් කතා දෙකක් කිරීම මට පැවරුණා. ඊට පසුවයි සංගායනාවේ කටයුතු ආරම්භ වුණේ. දවස් කීපයකින් මුල්වාරයේ සංගායනාවේ කටයුතු අවසන් වුණා. ඒ ඒ රටවලින් ආ අය ආපසු පිටත්වෙලා ගියා. ලංකාවෙන් ආව ඇත්තන්ගේ ආපසු ගියා.”

“ඊළඟ අවුරුද්දේ දෙවන සංගායනා වාරය ආරම්භ කරන බව දන්වා එවා තිබුණා. ඒ අතරතුරදීම අග්ගමහාපණ්ඩිත උපාධිය මට සම්මත කොට ඇති බවත් දන්වා එවා තිබුණා. මගේ භාෂාවිරයාවූත් ප්‍රධාන ශිෂ්‍යයාවූත් වැලිගෙපොල මෙමඤ්චුර්ති හික්කු නමගේ මරණය සිදුවූ ඒ අවුරුද්දේ මා ගතකළේ බලවත් චිත්ත පීඩාවෙන් යුතු ජීවිතයක්. එබැවින් මා බුරුම ගමන ප්‍රතික්ෂේප කළා. කෙසේ වුවත් මාස කීපයකට පසු ඒ අග්ගමහාපණ්ඩිත උපාධිය මට පිරිනමා අත්පත්කළත් එවා තිබුණා.”

“මේ අතර තුන්වන වාරයේ සංගායනාවට මට සම්බන්ධ වීමට අවස්ථාව ලැබුණා. ස්වල්ප කලක් බුරුම සංගායනාවේ සභාපතිව සිටි රටියතුරු මහතෙරුන් (සංඝරාජ) අපවත්වී මාස කීපයක් ගතවූ ඒ අවස්ථාවේදී උත්වහන්සේගේ ගරීරය පිළිබඳ ආදාහන උත්සවයට මට යන්නට සිදු වුණා. ලංකාව වෙනුවෙන් ලංකාවේ හික්කුන් වහන්සේලා වෙනුවෙන් මට කතාවක් කරන්නේ එහිදී අවස්ථාව ලැබුණා. ලංකාව වෙනුවෙන් මේ කතාව කරන්නට